

doi:10.15421/171641

УДК 327.39(477):061.1(НАТО)

Саміт НАТО – 2016: підсумки та перспективи для України

О.С. ВОНСОВИЧ

ПрАТ «Українсько-Польський вищий навчальний заклад «Центрально-Європейський університет», м. Київ, Україна

Авторське резюме

Стаття присвячена дослідженню підсумків та перспектив Саміту НАТО 2016 р. у Варшаві для України. Визначено, що одним із підсумків Саміту для України можна вважати категоричне засудження з боку Альянсу агресивних дій Російської Федерації проти нашої держави, а також те, що ніколи не будуть узаконені її дії по зміні кордонів, зокрема анексії Криму та підтримці сепаратизму, як в Україні. Доведено, що схвалення Комплексного пакета допомоги для України сприятиме реформуванню структур оборони й безпеки на основі стандартів і принципів НАТО, в тому числі для встановлення цивільного демократичного контролю над збройними силами і для забезпечення їх сумісності з НАТО. Обґрунтовано тезу про те, що презентація Стратегічного оборонного бюлетеня України на Саміті є демонстрацією виконання програмних кроків співробітництва України з НАТО, але, в той же час, його практична складова щодо реалізації в повному обсязі викликає ряд сумнівів. Встановлено, що зміст спільної заяви Комісії Україна – НАТО на найвищому рівні носить, більшою мірою, декларативний, ніж практичний характер. Зроблено висновок про те, що підсумків Саміту НАТО щодо України могло б бути більше, якби українська делегація заздалегідь проробила більш детально практичну складову своїх позицій. Визначено, що важливим питанням для України в перспективі буде чітке визначення позиції НАТО щодо Російської Федерації. Від того, наскільки швидко це відбудеться, залежатиме подальше визначення (або, можливо, трансформація) курсу співробітництва із Північноатлантичним альянсом.

Ключові слова: співробітництво; безпека; Північноатлантичний альянс; оборона; інтеграція; результати

NATO Summit – 2016: results and prospects for Ukraine

O.S. VONSOVYCH

Private Joint Stock Company «Ukrainian-Polish institution of higher education» «Central European University», Kyiv, Ukraine

Abstract

The article investigates the results and prospects of the NATO Summit in Warsaw in 2016 for Ukraine. It was determined that one of the Summit's outcomes for Ukraine can be considered categorical NATO's condemnation of aggression acts of the Russian Federation against our country, and also that will never be legitimized its actions on the change of borders, in particular the annexation of Crimea and support of separatism in Ukraine. It is proved that the approval of the Comprehensive Assistance Package for Ukraine will contribute to the reforming of the defense and security structures based on NATO's standards and principles, including the establishment of civilian democratic control over the armed forces and to ensure their interoperability with NATO. Reasoned argument that the presentation of the Strategic Defense Bulletin of Ukraine at the Summit is a demonstration of execution of the programming steps of Ukraine's cooperation with NATO, but at the same time, its practical component of the full implementation raises a number of doubts. It is founded that the content of the joint statement of the Commission Ukraine – NATO at the highest level is, to a greater extent, declarative than practical. It made a conclusion that the outcomes of the NATO Summit on Ukraine could be more if the Ukrainian delegation had previously worked in more detail the practical component of their positions. It was determined that an important issue for Ukraine in the future will clearly define NATO's position with regard to the Russian Federation. On how quickly this happens will depends the further determining (or, perhaps, transformation) of the course of cooperation with NATO.

Keywords: cooperation; security; North Atlantic Alliance; defense; integration; results

Саммит НАТО – 2016: итоги и перспективы для Украины

А.С. ВОНСОВИЧ

ЧАО «Украинско-Польское высшее учебное заведение «Центрально-Европейский университет», г. Киев, Украина

Авторское резюме

Статья посвящена исследованию итогов и перспектив Саммита НАТО 2016 г. в Варшаве для Украины. Определено, что одним из итогов Саммита для Украины можно считать категорическое осуждение со стороны Альянса агрессивных действий Российской Федерации против нашего государства, а также то, что

© О.С. Вонсович, 2016

нікогда не будут узаконены ее действия по изменению границ, в частности аннексии Крыма и поддержки сепаратизма, как в Украине. Доказано, что одобрение Комплексного пакета помощи для Украины будет способствовать реформированию структур обороны и безопасности на основе стандартов и принципов НАТО, в том числе для установления гражданского демократического контроля над вооруженными силами и для обеспечения их совместимости с НАТО. Аргументирован тезис о том, что презентация Стратегического оборонного бюллетеня Украины на Саммите является демонстрацией исполнения программных шагов сотрудничества Украины с НАТО, но, в то же время, его практическая составляющая касательно реализации в полном объеме вызывает ряд сомнений. Установлено, что содержание совместного заявления Комиссии Украина – НАТО на самом высоком уровне носит, в большей степени, декларативный, нежели практический характер. Сделано вывод о том, что итогов Саммита НАТО касательно Украины могло бы быть больше, если бы украинская делегация заранее проработала более детально практическую составляющую своих позиций. Определено, что важным вопросом для Украины в перспективе будет четкое определение позиции НАТО касательно Российской Федерации. От того, насколько быстро это произойдет, будет зависеть дальнейшее определение (или, возможно, трансформация) курса сотрудничества с Североатлантическим альянсом.

Ключевые слова: сотрудничество; безопасность; Североатлантический альянс; оборона; интеграция; результаты

Постановка проблеми. Основною проблемою, яку досліджує автор у даній статті, – є визначення підсумків та перспектив для України на підставі результатів Саміту НАТО – 2016 у Варшаві. Даний саміт став визначною подією не тільки для міжнародної, але і для європейської безпеки, складовою якої є і Україна. Тому залежно від того, наскільки чітко та об'єктивно будуть сприйняті політичним керівництвом підсумки і проаналізовані перспективи, залежатиме безпекове майбутнє нашої держави.

Аналіз досліджень і публікацій. В даній статті автором були використані, переважним чином, матеріали вітчизняних ЗМІ, ґрунтуючись на яких автор зміг більш детально з'ясувати специфіку досліджуваної теми, а також подати власне бачення і оцінки відносно підсумків та перспектив для України після завершення Саміту НАТО. Також було використано інформацію з офіційного веб-сайта Організації Північноатлантичного договору.

Мета дослідження – з'ясувати та визначити головні підсумки й перспективи для України на підставі результатів Саміту НАТО – 2016 у Варшаві.

Виклад основного матеріалу. Цьогорічний Саміт НАТО у Варшаві став важливою подією в контексті подальшого розвитку та забезпечення європейської та міжнародної безпеки. На саміті обговорювали розширення Альянсу, насамперед це стосувалося Чорногорії, яка 19 травня 2016 р. підписала протокол про вступ до Альянсу, який повинні ратифікувати всі парламенти країн-членів НАТО [9]. Як заявив у 2015 р. міністр зовнішніх справ Туреччини М. Чавушоглу, Альянс дискутував щодо приєднання ще декількох країн-кандидатів, а саме: Боснії і Герцеговини, Македонії і Грузії [1; 10]. Іншими темами для обговорення стали також події на Близькому Сході, зокрема основною з яких була боротьба з міжнародним тероризмом.

Агресивна політика Росії та захист Укра-

їни, Польщі та Балтії були серед головних тем саміту [11]. Найбільш конструктивні дискусії точились навколо питання агресії Російської Федерації по відношенню до України. На підставі цього була дана оцінка діям Альянсу в контексті даної агресії: НАТО в порівнянні з тим, що цей союз являв собою на початку російської агресії проти України, яка кардинально змінила безпековий ландшафт не тільки в Європі, але і в цілому світі, стало більш спроможним в своїй реакції на сучасні, в т.ч. і гібридні загрози, що йдуть, в першу чергу, з боку путінської Росії, та більш рішучим і єдиним у своїх діях [6]. Аналізуючи дане твердження, автор акцентує увагу на тому, що рівень агресивності в політиці Росії, який за останні роки значно зріс, відповідним чином впливає на клімат безпеки на теренах Європи. Ключове місце в цьому питанні займає Україна, яка опинилась в центрі подій «гібридної війни». Саме від того наскільки швидко і в якому напрямі розвиватимуться події на сході нашої держави залежатиме подальша розбудова безпекової компоненти на теренах сучасної Європи.

Потрібно також звернути увагу на те, що до дестабілізуючих дій та політики Росії в НАТО відносять:

- триваючу незаконну і нелегітимну анексію Криму, яку в Альянсі ніколи не визнавали і не визнають і яку закликають Росію припинити;
- порушення суверенних кордонів шляхом застосування сили;
- навмисну дестабілізацію на сході України [6].

Такого роду дії є неприйнятними з точки зору міжнародного права а також статутних положень НАТО, а тому, на думку автора, їх можна вважати такими, які створюють підґрунтя для подальшої дестабілізації безпекової ситуації на теренах нашої держави.

Отже, першим підсумком Саміту для України можна вважати категоричне засудження з боку Альянсу агресивних дій Російської Фе-

дерації проти нашої держави, а також те, що ніколи не будуть узаконені її дії по зміні кордонів, зокрема анексії Криму та підтримці сепаратизму, як в Україні. До цього можна додати те, що в подальшому не передбачається відмови від політики стримування і введення проти РФ обмежень та санкцій в зв'язку з її агресією проти нашої країни до повного відновлення територіальної цілісності України.

Наступним підсумком стало схвалення Комплексного пакета допомоги (КПД) для України, як основного інструменту у взаємодії України з Альянсом. Метою КПД – є зібрати воедино і розширити допомогу НАТО Україні, щоб держава збільшила свою здатність протидіяти агресії, гарантувати свою безпеку і проводити необхідні реформи, в тому числі в сфері безпеки і оборони [7]. КПД містить більш 40 областей, в яких НАТО буде підтримувати проведення реформ. Союзники продовжать надавати підтримку Україні через представництво НАТО в Україні, а також на двосторонній основі, особливо для реформування структур оборони і безпеки на основі стандартів і принципів НАТО, в тому числі для встановлення цивільного демократичного контролю над збройними силами і для забезпечення їх сумісності з НАТО [7]. На думку автора, актуальним питанням щодо практичної реалізації Комплексного пакета допомоги постає цільове використання коштів. Враховуючи негативну тенденцію, яка стала вже, певною мірою, національною особливістю щодо використання зовнішніх коштів в рамках різного роду допомоги не за цільовим призначенням, актуальним видається запровадження чіткого і суворого контролю з боку керівництва НАТО за використанням цих коштів. Це питання набуває практичної цінності, адже така форма гранту для України є необхідною в даний час у контексті врегулювання ситуації на сході і підвищення рівня національної безпеки.

Під час Варшавського саміту було презентовано Стратегічний оборонний бюлетень України до 2020 р. Після його розгляду міністри оборони країн-членів НАТО підтримали Стратегічний оборонний бюлетень України, який є дорожньою картою із реформування українського оборонного сектора [7]. Після засідання комісії Україна – НАТО у Брюсселі, міністр оборони України С. Полторак заявив, що дорожня карта передбачає реформу Збройних сил України відповідно до стандартів НАТО: до 2018 року має завершитися реформа Міністерства оборони, до кінця 2020-го – Генерального штабу [8]. Оптимістичність заяви С. Полторака є занадто високою, якщо порівнювати її із реальним станом справ. Змістові положення даного документа, з одного боку, націлені на комплексну реформу та модернізацію оборонного й безпекового секторів з урахуванням співробітництва з НАТО по відповідних на-

прямках, а з іншого – не всі з них можна співвіднести із реальними можливостями нашої держави, особливо, якщо мова йде про технічні та технологічні аспекти. Виходячи з цього, автор зауважує на тому, що презентація Стратегічного оборонного бюлетеня на Саміті є демонстрацією виконання програмних кроків співробітництва України з НАТО, але, в той же час, його практична складова щодо реалізації в повному обсязі викликає ряд сумнівів.

Ще одним підсумком Саміту стало підписання спільної заяви Комісії Україна – НАТО на найвищому рівні. Вона складається із 13 пунктів в яких підсумовуються ключові положення засідання Комісії. Єдиним практичним результатом в даному документі є схвалення Комплексного пакета допомоги для України. Решту складають пункти декларативного характеру, в яких мова йде про заклики до подальших дій в різних сферах, підтримку в різних аспектах, продовження розвитку співробітництва, стурбованість щодо збільшення порушень режиму припинення вогню вздовж лінії зіткнення на сході України, оцінку прогресу України в проведенні комплексних реформ, різного роду вітання із здійсненням кроків на шляху до зміцнення національної безпеки і т.д. [5]. Отже, принцип декларативності, як і раніше, залишається основним уриториці НАТО по відношенню до України. Такого роду позитивні висловлювання, з одного боку, дають можливість сподіватись на подальшу підтримку з боку НАТО в проведенні необхідних реформ та розвитку співробітництва, а з іншого боку – створюють осередок невпевненості і невизначеності, який підкріплюється відсутністю конкретних практичних намірів та дій у відповідних сферах. Така ситуація не сприяє подальшій ефективній інтеграції України до НАТО, а навпаки гальмує даний процес. Враховуючи це, потрібно більше уваги приділяти обстоюванню практичних положень в такого роду документах з метою поліпшення і розвитку практичної компоненти у відносинах Україна – НАТО.

Роблячи висновки щодо підсумків Саміту НАТО щодо України, автор зауважує на тому, що їх могло б бути більше, якби українська делегація заздалегідь проробила більш детально практичну складову своїх позицій. Натомість, ми маємо, фактично, чотири більш-менш результати, які, в свою чергу, потребують додаткового насичення практичним змістом. Інші підсумки носять декларативний характер і ступінь вірогідності їх реалізації в майбутньому стоїть під питанням. Отже, кінцевий результат виявився у співвідношенні 90% до 10%, де 90 – це кількість декларативних положень, а 10 – практичних. Враховуючи таку ситуацію, на думку автора, керівництву нашої держави потрібно більш активно виступати на такого роду зібраннях із практичними заявами, документа-

ми, пропозиціями, ініціативами. В такому випадку ми матимемо більше шансів на затвердження конкретних практичних дій і програм, які будуть спрямовані на вдосконалення і подальший розвиток співробітництва України з НАТО. Це також, у позитивному відношенні, сприятиме інтеграції нашої держави до Альянсу.

Що стосується перспектив подальшого співробітництва України з НАТО, то потрібно акцентувати увагу на тому, що під час даного Саміту Україна в офіційних документах НАТО як кандидат на вступ не згадувалась. Основну увагу було зосереджено на можливості приєднання до Альянсу Боснії і Герцеговини, Македонії і Грузії. Цей факт розвіяв амбіційні плани українського політикуму щодо швидкого приєднання до даної організації. Головним аспектом в цьому плані є невідповідність країни до вимог та критеріїв вступу, а також наявність бойових дій на сході. Все це в своїй сукупності створює ситуацію, за якої в найближчій перспективі вступ до НАТО не є можливим.

Важливим моментом в контексті врегулювання ситуації на сході України був заклик всіх сторін в повній мірі виконувати взяті зобов'язання, в тому числі – щодо перемир'я та щодо проведення місцевих виборів у деяких районах Донецької і Луганської областей, чойно будуть створені необхідні безпекові умови у відповідності до Мінських угод [5]. Цінним у цьому є те, щоб цей заклик якомога швидше знайшов своє практичне втілення в найближчій перспективі із відповідними позитивними для України результатами. Це положення є також актуальним і для Європейського Союзу, адже в залежності від того, наскільки швидко вдасться врегулювати ситуацію на сході нашої держави, залежатиме і стабілізація безпекової ситуації на теренах ЄС.

Великі очікування, які покладались на результати засідання Комісії Україна – НАТО не виправдали себе, насамперед у практичному відношенні. Як вже було зазначено вище, більшість змістових положень спільної заяви Комісії Україна – НАТО на найвищому рівні виявились декларативними, а тому їх подальша реалізація залежатиме від волі нашого керівництва. Керівництво НАТО, зі свого боку, запевнило в підтримці України щодо тих планів і дій, які вона проводить в контексті співробітництва та інтеграції. Головним залишається питання про те, наскільки обдумано і виважено зможе підійти нинішнє керівництво нашої держави до питання переведення із декларативної в практичну площину співробітництво з НАТО. Наскільки швидко це буде зроблено, залежатиме подальший процес інтеграції до Північноатлантичного альянсу.

Розмитою залишається позиція НАТО щодо Російської Федерації: з одного боку залишатиметься політика санкцій та протидії розпо-

всюдженню агресії, з іншого – застосовується «стратегія терпіння», тобто «виваженого, терплячого підходу до викликів» [4]. Така невизначеність Альянсу в перспективі створюватиме небезпеку для України і ускладнюватиме процес врегулювання ситуації на сході. Актуальним в перспективі вбачається чітке визначення позиції Північноатлантичного альянсу щодо Російської Федерації і вжиття відповідних практичних заходів щодо протидії агресивним намірам.

Актуальним у перспективі залишатиметься продовження активізації співробітництва в рамках створених Альянсом трастових фондів та їхньої діяльності в сфері модернізації української армії та оборонного сектора нашої держави [3]. Як уже зазначалось вище, головним питанням на найближчу перспективу залишатимуться цільове розподілення та використання цих коштів. Лише за таких умов можна буде говорити про позитивні результати процесу реформування і модернізації оборонного та безпекового секторів.

Негативним моментом в підсумках Саміту, який було підтверджено словами професора М. Мальського, було те, що Україна сама має вирішувати свої внутрішні проблеми [2]. Це неприємний сигнал для нас. З одного боку яскраві декларативні запевнення в підтримці з боку Альянсу, з іншого – самостійність України у вирішенні своїх насущних проблем. Така двоякість позиції НАТО не сприятиме в перспективі ефективному просуванню на шляху до вступу в цю організацію, а навпаки – створюватиме ряд труднощів і перешкод, які будуть заважати здійсненню практичних кроків і реформ.

«Україна може очікувати зближення з Альянсом тоді, коли Захід визнає Росію ворогом», – такими були слова директора українського Інституту глобальних стратегій В. Карасьова [2]. Аналізуючи дане висловлювання, автор зауважує на тому, що в даному випадку під словом «Захід» В. Карасьов має на увазі НАТО. В такому випадку, процес очікування може розтягнутись на невизначений час, з огляду на вищезазначену розмитість позицій НАТО щодо Росії. Якщо виходити з того, що треба чекати доти, доки Альянс не визначиться чітко зі своєю позицією, то не треба сподіватись на швидкий вступ до Північноатлантичного альянсу. Україна повинна сама за допомогою своїх сил форсувати процес інтеграції і робити все можливе для того, щоб НАТО сприймала нашу країну як дійсно справжнього партнера і кандидата на вступ, який в повній мірі несе відповідальність за свої дії і слова.

Висновки. Підсумовуючи вищесказане, автор робить висновок про те, що в цілому Саміт НАТО у Варшаві не став переломним моментом для України. Очікування щодо членства не виправдали себе, як, власне, і ті сподівання, які покладали на нього українські політики.

Але все ж таки вдалось досягнути певних позитивних результатів: категоричне засудження з боку Альянсу агресивних дій Російської Федерації проти нашої держави, а також те, що ніколи не будуть узаконені її дії по зміні кордонів, зокрема анексії Криму та підтримці сепаратизму, як в Україні; схвалення Комплексного пакета допомоги для України, як основного інструменту у взаємодії України з Альянсом; підтримка міністрами оборони країн-членів НАТО Стратегічного оборонного бюлетеня України, який є дорожньою картою із реформування українського оборонного сектора; підписання спільної заяви Комісії Україна – НАТО на найвищому рівні. Цих результатів могло бути більше, якби під час підготовки до Саміту основний акцент робився на практичній складовій, а не на декларативній. Відтак маємо лише чотири позитивних результати.

Багато декларативних запевнень, закликів і сподівань були викладені як у підсумковому документі Саміту, так і в спільній заяві Комісії Україна – НАТО. Вірогідність їх втілення на практиці в найближчій перспективі викликає сумніви, адже нинішня позиція Альянсу полягає в тому, щоб Україна вирішувала свої питання самостійно. Виходячи з цього, така ситуація стає перепоною на шляху до вступу в Північноатлантичний альянс.

Що стосується перспектив для України після Саміту у Варшаві, то не варто сподіватись на швидкі практичні результати. Багато чого нашої державі доведеться робити на практичному рівні самостійно, тим самим доводячи те, що ми є справжнім партнером і кандидатом на вступ не на словах, а у своїх діях. Актуальним завданням залишатиметься доведення здатності України бути кандидатом на вступ до НАТО. Для цього потрібно провести дуже складну і

довготривалу роботу щодо реформування безпекового та оборонного секторів, а також зробити все можливе, щоб відповідати критеріям на вступ. На заваді цьому сьогодні стоїть конфліктна ситуація на сході України, врегулювання якої в контексті виконання положень Мінських домовленостей, дасть змогу не тільки пришвидшити, але і зробити процес інтеграції до Альянсу більш конструктивним.

Важливим питанням для України в перспективі буде чітке визначення позиції НАТО щодо Російської Федерації. Від того, наскільки швидко це відбудеться, залежатиме подальше визначення (або, можливо, трансформація) курсу співробітництва із Північноатлантичним альянсом. Не менш важливим на перспективу залишається питання цільового використання коштів трастових фондів та їхньої діяльності в сфері модернізації української армії та оборонного сектора нашої держави. Від цього залежатиме кінцевий результат процесу реформ Збройних сил України, а також безпекового та оборонного секторів. В разі позитивного завершення даних процесів стане можливим пришвидшення процесу інтеграції до НАТО.

Україна перебуває в непростій ситуації щодо подальшого співробітництва з НАТО. Від того, наскільки практичною, обґрунтованою, виваженою, чіткою та стратегічно розпланованою буде позиція нашої держави відносно Альянсу, будуть залежати подальші відносини із цією організацією. Для того, щоб довести те, що Україна є справжнім партнером Північноатлантичного альянсу, потрібно від принципу декларативності переходити до практичного виміру своїх дій та кроків. Лише в такому випадку стане можливим подальше обговорення набуття членства нашою державою в Організації Північноатлантичного договору.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ:

1. В 2016 году саммит НАТО в Варшаве будет посвящен расширению [Електронний ресурс] / ЛІГА. Новости. – Режим доступу: http://news.liga.net/news/world/5773098-v_2016_godu_sammit_nato_v_varshave_budet_posvyashchen_rasshireniyu_.htm (14.05.2015). – Назва з екрана.
2. Вадим Карасьов про саміт НАТО: Ніхто не знає, що робити з Україною [Електронний ресурс] / Польське радіо. – Режим доступу: <http://www.polradio.pl/5/38/Artykul/261160> (10.07.2016). – Назва з екрана.
3. Відбувся круглий стіл «Варшавський саміт НАТО-2016: перший день після» [Електронний ресурс] / Центр міжнародної безпеки та партнерства. – Режим доступу: <http://www.ispc.org.ua/archives/3727> (11.07.2016). – Назва з екрана.
4. Жолобович І. Саміт НАТО: зрозуміло про перспективи України [Електронний ресурс] / Канал 24. – Режим доступу: http://24tv.ua/samit_nato_zrozumilo_pro_perspektivi_ukrayini_n704456 (12.07.2016). – Назва з екрана.
5. Рішення комісії Україна – НАТО на Варшавському саміті: повний текст [Електронний ресурс] / Європейська правда. – Режим доступу: <http://www.eurointegration.com.ua/articles/2016/07/9/7051883/> (09.07.2016). – Назва з екрана.
6. Рябих В. Саміт НАТО у Варшаві: підсумки й уроки [Електронний ресурс] / Укрінформ. – Режим доступу: http://www.ukrinform.ua/rubric-other_news/2049186-samit-nato-u-varsavi-pidsumki-j-uroki.html (12.07.2016). – Назва з екрана.
7. СМІ опублікували полное заявление НАТО по Украине [Електронний ресурс] / Сайтгорода. – Режим доступу: <https://citysite.dp.ua/news-society/2016/07/09/smi-opublikovali-polnoe-zayavlenie-nato-po-ukraine-1468090742> (09.07.2016). – Назва з екрана.
8. У НАТО підтримали Стратегічний оборонний бюлетень України – Полторак [Електронний ресурс] /

- Європейська правда. – Режим доступу: <http://www.eurointegration.com.ua/news/2016/06/15/7050808/> (15.06.2016). – Назва з екрана.
9. Чорногорія підписала протокол про приєднання до НАТО [Електронний ресурс] / Європейська правда. – Режим доступу: <http://www.eurointegration.com.ua/news/2016/05/19/7049509/> (19.05.2016). – Назва з екрана.
10. Georgia to Raise NATO Membership Issue at 2016 Warsaw Summit [Electronic resource] / Sputnik International. – Regime to access: <http://sputniknews.com/military/20150820/1025945261.html> (20.08.2015). – Title from screen.
11. Joint press point with NATO Secretary General Jens Stoltenberg and the President of Poland, Andrzej Duda – Secretary General's remarks and Q&A [Electronic resource] / Official website of North Atlantic Treaty Organization. – Regime to access: http://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_133228.htm (07.07.2016). – Title from screen.

Стаття надійшла до редакції 12.06.2016

REFERENCES:

1. V 2016 godu sammit NATO v Varshave budet posviashchen rasshireniyu (In 2016 NATO summit in Warsaw will focus on expansion). LIHA. Novosti. Access Mode: http://news.liga.net/news/world/5773098-v_2016_godu_sammit_nato_v_varshave_budet_posvyashchen_rasshireniyu_.htm (14.05.2015). (in Ukrainian).
2. Vadym Karasov pro samit NATO: Nikhto ne znaie, shcho robyty z Ukrainoiu (Vadim Karasev about the NATO Summit: Nobody knows what to do with Ukraine). Polske radio. Access Mode: <http://www.polradio.pl/5/38/Artykul/261160> (10.07.2016). (in Ukrainian).
3. Vidbuvsia kruhlyi stil «Varshavskiyi samit NATO 2016: pershyi den pislia» (Took place a round table «The Warsaw Summit 2016: the first day after»). Tsentr mizhnarodnoi bezpeky ta partnerstva. Access Mode: <http://www.ispc.org.ua/archives/3727> (11.07.2016). (in Ukrainian).
4. Zholobovych I. Samit NATO: zrozumilo pro perspektyvy Ukrainy (NATO Summit: clear about the prospects of Ukraine). Kanal 24. Access Mode: http://24tv.ua/samit_nato_zrozumilo_pro_perspektivi_ukrayini_n704456 (12.07.2016). (in Ukrainian).
5. Rishennia komisii Ukraina – NATO na Varshavskomu samiti: povnyi tekst (Decision of the Commission Ukraine – NATO at Warsaw Summit: full text). Yevropeiska pravda. Access Mode: <http://www.eurointegration.com.ua/articles/2016/07/9/7051883/> (09.07.2016). (in Ukrainian).
6. Riabikh V. Samit NATO u Varshavi: pidsumky y uroky (NATO Summit in Warsaw: results and lessons). Ukrinform. Access Mode: http://www.ukrinform.ua/rubric-other_news/2049186-samit-nato-u-varsavi-pidsumki-j-uroki.html (12.07.2016). (in Ukrainian).
7. SMI opublikovali polnoe zaiavlenie NATO po Ukraine (Media published a full statement of NATO in Ukraine). Saithoroda. Access Mode: <https://citysite.dp.ua/news-society/2016/07/09/smi-opublikovali-polnoe-zayavlenie-nato-po-ukraine-1468090742> (09.07.2016). (in Ukrainian).
8. U NATO pidtrymaly Stratehichnyi oboronnyi biuletен Ukrainy – Poltorak (NATO supports Ukraine's Strategic Defence Bulletin – Poltorak). Yevropeiska pravda. Access Mode: <http://www.eurointegration.com.ua/news/2016/06/15/7050808/> (15.06.2016). (in Ukrainian).
9. Chornohorriia pidpysala protokol pro pryiednannia do NATO (Montenegro signed a protocol on accession to NATO). Yevropeiska Pravda. Access Mode: <http://www.eurointegration.com.ua/news/2016/05/19/7049509/> (19.05.2016).
10. Georgia to Raise NATO Membership Issue at 2016 Warsaw Summit. Sputnik International. Regime to access: <http://sputniknews.com/military/20150820/1025945261.html> (20.08.2015).
11. Joint press point with NATO Secretary General Jens Stoltenberg and the President of Poland, Andrzej Duda – Secretary General's remarks and Q&A. Official website of North Atlantic Treaty Organization. Regime to access: http://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_133228.htm (07.07.2016).

Вонсович Олександр Сергійович – кандидат політичних наук

ПрАТ «Українсько-Польський вищий навчальний заклад «Центрально-Європейський університет»

Адреса: 01030, м. Київ, вул. Рейтарська, 19А

Vonsovych Oleksandr S. – PhD in political science

Private Joint Stock Company «Ukrainian-Polish institution of higher education» «Central European University»

Address: 19A, Reitaraska Str., Kyiv, 01030, Ukraine

E-mail: sefinrof@ipnet.ua

Вонсович Александр Сергеевич – кандидат политических наук

ЧАО «Украинско-Польское высшее учебное заведение «Центрально-Европейский университет»

Адрес: 01030, г. Киев, ул. Рейтарская, 19А